

ZAKON O SUDOVIMA ZA MLADEŽ

—

PRIMJENA U PRAKSI

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnih materijala:

Melita Božičević Grbić
Vrhovni sud Republike Hrvatske

Mirta Kuharić
Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Copyright 2017.
Pravosudna akademija

Ulica grada Vukovara 49, 10 000 Zagreb, Hrvatska

TEL 00385(0)1 371 4540 FAKS 00385(0)1 371 4549 WEB www.pak.hr

Sadržaj

1. UVODNE NAPOMENE	4
2. HITNOST U POSTUPANJU U PREDMETIMA KAZNENOPRAVNE ZAŠTITE DJECE.....	5
3. PRIDRŽAJ IZRICANJA MALOLJETNIČKOG ZATVORA.....	10
4. NAKNADNO IZRICANJE MALOLJETNIČKOG ZATVORA	12
5. PRIVREMENE MJERE PREMA MALOLJETNIKU.....	14
6. PRIPREMNI POSTUPAK – ISPITIVANJE MALOLJETNIKA	15
7. DOKAZNO ROČIŠTE U POSTUPKU PREMA MALOLJETNICIMA	15
8. PRIJEDLOG ZA IZRICANJE MALOLJETNIČKE SANKCIJE.....	16
9. PRIMJENA ODREDBE ČLANKA 81. ZAKONA O SUDOVIMA ZA MLADEŽ	16
10. PRIMJENA ODREDBE ČLANKA 292. STAVKA 4. ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU U PRAKSI.....	17
11. PRIMJENA ODREDBE ČLANKA 342. STAVKA 3. ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU U PREDMETIMA PROTIV MLADIH PUNOLJETNIH OSOBA.....	17
12. NE/PRIMJENA čl. 52. st. 2. KZ KOD SEKSUALNIH DELIKATA NA ŠTETU DJECE.....	18
13. PRIMJERI.....	19
14. SUDSKA PRAKSA	33
LITERATURA.....	38

1. UVODNE NAPOMENE

Od dana stupanja na snagu Zakona o sudovima za mladež 1. rujna 2011. ("Narodne novine", broj 84/11.) njegovo noveliranje provedeno je u još tri navrata ("Narodne novine", broj 143/12., 148/13. i 56/15.). Svrha izmjena prvenstveno je bila uskladiti pojedine njegove odredbe s izmjenama Zakona o kaznenom postupku i Kaznenog zakona i poboljšati njegovu primjenu u praksi. Provedene izmjene odnose se, kako na mlade počinitelje kaznenih djela (maloljetnike i mlade punoljetnike) tako i na predmete kaznenopravne zaštite djece.

Istovremeno s izmjenama zakonodavnog okvira prepoznata je potreba edukacije državnih odvjetnika za mladež i sudaca za mladež općinske i županijske nadležnosti kao garancija kvalitete rada svih uključenih u primjenu Zakona o sudovima za mladež u praksi. S više ili manje uspjeha održan je i kontinuitet provođenja edukacija. Značajnim iskorakom u provođenju edukacija smatramo educiranja stručnjaka u segmentu kaznenopravne zaštite djece žrtava i svjedoka i u vezi s tim uključivanje u edukaciju i stručnih suradnika izvanpravne struke na sudovima. Podsjećamo, radilo se o zajedničkom projektu Ministarstva pravosuđa, Ureda UNICEF-a za Hrvatsku i Pravosudne akademije u koji su bili uključeni državni odvjetnici za mladež, suci za mladež svih 15 županijskih državnih odvjetništava i sudova i njima podređenih općinskih državnih odvjetništava i sudova i stručni suradnici izvanpravne struke na sudovima.

U ovom priručniku prvenstveno ukazujemo na odredbe Zakona o sudovima za mladež, ali i na odredbe Zakona o kaznenom postupku i Kaznenog zakona u odnosu na koje smo u praksi primijetili da se rijetko, gotovo nikada ne primjenjuju (članak 65. Zakona o sudovima za mladež) odnosno pogrešno primjenjuju. Pogreške smo učili tijekom našeg postupanja u žalbenom postupku kao i u postupku pregleda rada županijskih/općinskih državnih odvjetništava temeljem članka 5. stavka 1. i članka 21. Poslovnika državnog odvjetništva ("Narodne novine", broj 5/14. i 123/15.) i Programa rada Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za svaku kalendarsku godinu.

Priručnik slijedi strukturu Zakona o sudovima za mladež.

U priručniku su korištene kratice:

ZSM – Zakon o sudovima za mladež

ZKP/08 – Zakon o kaznenom postupku

KZ/11 – Kazneni zakon

Pravilnik – Pravilnik o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima

2. HITNOST U POSTUPANJU U PREDMETIMA KAZNENOPRAVNE ZAŠTITE DJECE

Odredbom članka 4. ZSM propisano je da je kazneni postupak u predmetima kaznenopravne zaštite djece hitan. Međutim, stvarna situacija na terenu uvelike pokazuje drastično odstupanje od propisane hitnosti.

Za 15 općinskih sudova u sjedištu županijskih sudova i pet općinskih sudova za čije područje su županijski sudovi ustrojani kao stalne službe – članak 37. stavak 1. i 2. ZSM Državno odvjetništvo Republike Hrvatske provelo je analizu trajanja postupka pred sudovima u predmetima kaznenopravne zaštite djece (članak 113. ZSM) nakon podizanja/potvrđivanja optužnice (ZKP/08) državnog odvjetništva. Podaci za analizu dobiveni su od svih općinskih državnih odvjetništava (ukupno 20).

Radi se o kaznenim predmetima protiv odraslih počinitelja kaznenih djela na štetu djeteta (osoba koja u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršila osamnaest godina) koja kaznena djela su taksativno propisana u članku 113. stavku 3. ZSM.

Cilj analize bio je utvrditi protek vremena od dana podizanja optužnice /potvrđivanja optužnice u ovim kaznenim predmetima do donošenja presude imajući prvenstveno u vidu da odredbu članka 4. ZSM i da se radi o najranjivijoj skupini žrtava kaznenih djela.

Analizirani su podaci za svako pojedino sudbeno područje s obzirom na vrstu kaznenog djela, datum podizanja optužnice, datum potvrđivanja optužnice, datum prve rasprave, datum zadnje rasprave, datum zaprimanja presude i eventualne napomene (primjerice raspisana tjeratica i određen istražni zatvor, podnijete žalbe, ponovni postupak pred prvostupanjskim sudom).

U vremenskom razdoblju od 1999. godine od kada datira i najstariji predmet (Općinski sud u Splitu) do 15. studenog 2016. godine do kada je zatražena dostava podataka općinski sudovi imali su u radu ukupno 2278 predmeta kaznenopravne zaštite djece u kojima je podignuta optužnica a nije donijeta sudska odluka (nepravomoćna/pravomoćna).

Nastavno, provedeno je ažuriranje podataka za vremensko razdoblje od 15. studenog 2016. do 15. svibnja 2017. u kojem razdoblju su općinski sudovi imali u radu ukupno 1430 predmeta kaznenopravne zaštite djece u kojima nakon podizanja optužnice nije donesena sudska odluka.

U tabeli su navedeni podaci za cijelo vremensko razdoblje kako slijedi:

Općinski sud/stalna služba	Razdoblje od - do	Broj predmeta u kojima je podignuta optužnica, a nije donesena sudska odluka - do 15. 11. 2016.	Broj predmeta u kojima je podignuta optužnica, a nije donesena sudska odluka u razdoblju od 15. 11.2016. do 15.5.2017.
----------------------------	-------------------	---	--

Bjelovar Stalna služba u Virovitici	2009. - 2016.	3	2
Dubrovnik	2011. - 2016.	75	50
Karlovac Stalna služba u Gospiću	2008. - 2016.	150	79
Osijek	2011. - 2016.	210	124
Pula - Pola	2007. - 2016.	191	110
Rijeka	2008. - 2016.	238	196
Sisak	2011. - 2016.	115	73
Slavonski Brod Stalna služba u Požegi	2009. - 2016.	113	45
Split	1999. - 1.1.2016.	321	252
Šibenik	2010. - 2016.	33	23
Varaždin Stalna služba u Čakovcu Stalna služba u Koprivnici	2007. - 2016.	150	79
Velika Gorica	2011. - 2016.	103	75
Vukovar	2007. - 2016.	105	56
Zadar	2008. - 2016.	120	89
Zagreb	2010. - 2016.	351	177
UKUPNO:	1999. - 2016.	2278	1430

Dobiveni podaci analizirani su u odnosu na datum podizanja optužnice/datum potvrđivanja optužnice/ datum prve rasprave/datum zadnje rasprave/datum presude za svako sudbeno područje. U nastavku analiziramo podatke dobivene za vremensko razdoblje od 15. studenog 2016. do 15. svibnja 2017. kako slijedi.

Najmanji broj predmeta u kojima nakon podizanja optužnice nije donesena sudska odluka imaju Općinski sud u Bjelovaru i Stalna služba u Virovitici, time da je u jednom od tih predmeta optužni prijedlog podnesen u 2011. godini.

Općinski sudu u Dubrovniku je u promatranom razdoblju u 25 predmeta donio sudsku odluku dok odluka nije donesena u 50 predmeta. Najstariji kazneni predmet u radu ovog suda datira iz mjeseca kolovoza 2011., a u 19 predmeta u kojima su optužnice podignute tijekom 2012., 2013., 2014. i 2015. nije zakazana niti jedna rasprava. Sud nije potvrdio i optužnicu podignuta u mjesecu ožujku 2015.

Na Općinskom sudu u Karlovcu u odnosu na 32 predmeta odnosno u Stalnoj službi u Gospiću u odnosu na 47 predmeta (ukupno 79 predmeta) u promatranom razdoblju nije donesena sudska odluka. U gotovo podjednakom broju odnosno u 71 predmetu u istom je vremenskom razdoblju na ovim sudovima donesena sudska odluka. Stalna služba u Gospiću ima još uvijek u radu 8 predmeta iz 2013., 2014., 2015. i prve polovine 2016. godine u kojima nakon potvrđivanja optužnice nije zakazana niti jedna rasprava.

Općinski sud u Osijeku u promatranom je razdoblju imao u radu 124 predmeta u kojima nakon podizanja optužnice nije donesena sudska odluka dok je odluka donesena u 86 predmeta. Najstariji predmeti (dva) datiraju iz 2012. godine, u oba kaznena predmeta prve rasprave održane su tijekom 2013. a u jednom od tih predmeta dvije godine nakon zakazivanja prve rasprave (2015.) doneseno je rješenje o određivanju istražnog zatvora protiv optuženog. Istražni zatvor ukinut mu je rješenjem iz mjeseca travnja 2017. i u tom je kaznenom predmetu zadnja rasprava održana u mjesecu svibnju 2017. U drugom kaznenom predmetu od mjeseca svibnja 2013. kada je zakazana prva rasprava sve do mjeseca lipnja 2017. nije održana niti jedna rasprava, a nema podataka da su od strane suda poduzimane radnje radi osiguranja prisutnosti optuženika na raspravi odnosno da je nedostupan.

Od predmeta u radu Općinskog suda u Puli - Pola u kojima u promatranom razdoblju nije donesena sudska odluka (ukupno 110 predmeta) i dalje se nalaze u prevladavajućem broju kazneni predmeti iz 2007. do 2015. godine. Od 191 predmeta u radu u prethodno promatranom razdoblju u odnosu na 81 predmet donesena je sudska odluka. Na ovom je sud i nadalje prisutan veliki vremenski razmak između zakazivanja pojedinih rasprava.

Na Općinskom sudu u Rijeci u promatranom razdoblju u radu je i nadalje bilo 196 predmeta u kojima je podignuta optužnica, a nije donesena sudska odluka. U istom vremenskom razdoblju sud je donio samo 42 sudske odluke. Od navedenog broja predmeta u radu još uvijek nisu potvrđene 4 optužnice iz 2013., 2014. i 2015. godine a nije potvrđeno niti 9 optužnica podignutih pred Općinskim sudom u Rijeci do mjeseca listopada 2016. U 17 predmeta iz 2014., 2015. i 2016. godine, nakon potvrđivanja optužnice nije zakazana niti jedna rasprava i u odnosu na ove kaznene predmete Općinsko državno odvjetništvo u Rijeci uputilo je požurnice s prijedlogom zakazivanja rasprave.

Općinski sud u Sisku imao je u promatranom razdoblju u radu 73 predmeta u kojima nakon podizanja optužnice nije donesena sudska odluka dok je odluka donesena u 42 predmeta. U 32 predmeta u kojima je optužnica potvrđena nije zakazana niti jedna rasprava a najstariji predmet datira iz 2014.

Općinski sud u Slavonskom Brodu imao je u promatranom razdoblju u radu 45 predmeta u kojima nakon podizanja optužnice još uvijek nije donesena sudska

odluka. Radi se u pretežnom broju o kaznenim predmetima iz 2013., 2014., 2015. godine. U većem broju predmeta primijećeno je da se prve rasprave nakon potvrđivanja optužnice zakazuju po proteku vremena od godinu i više dana. I Stalna služba u Požegi također ima u radu kaznene predmete u kojima je nakon potvrđivanja optužnice proteklo godinu i više dana do zakazivanja prve rasprave. Međutim, ovo su jedini sudovi koji su u promatranom razdoblju od šest mjeseci donijeli više sudskih odluka (68) nego što im je ostalo predmeta u radu.

Općinski sud u Splitu i nadalje ima najveći broj predmeta u radu u kojima u promatranom razdoblju nije donesena sudska odluka - 252 predmeta. U promatranom razdoblju od šest mjeseci sudska odluka donesena je u samo 69 predmeta. Najstariji predmet u radu datira iz 1999. godine, prva rasprava u ovom je kaznenom predmetu održana 2000., a zadnja 2004. i u ovom kaznenom predmetu doneseno je rješenje o određivanju pritvora. Ovaj sud također ima u radu kaznene predmete u kojima su optužnice podignute u vremenu od 2003. do 2010. godine a u kojima još uvijek nisu donesene sudske odluke. Radi se u pravilu u kaznenim predmetima u kojima optuženici nisu dostupni te je doneseno rješenje o određivanju istražnog zatvora ali i o kaznenim predmetima u kojima su zadnje rasprave održane tijekom 2009. i 2011. godine a ne proizlazi da postupak nije moguće okončati zbog nedostupnosti optuženika. Nadalje, protek vremena od potvrđivanja optužnice pa do zakazivanja prve rasprave nerijetko na ovom sudu iznosi dvije odnosno tri godine a u nekim predmetima između zakazivanja prve i zadnje rasprave proteklo je i do šest godina. U dva kaznena predmeta, jednom iz 2013. i jednom iz 2015. još uvijek nisu potvrđene optužnice. U 47 predmeta nakon potvrđivanja optužnice tijekom 2014. i 2015. godine nije zakazana niti jedna rasprava.

Općinski sud u Šibeniku imao je u radu 23 predmeta u kojima u promatranom razdoblju još uvijek nije donesena sudska odluka dok je ista donesena u 10 predmeta. Najstariji predmet u radu datira iz 2013. godine. Protek vremena između zakazivanja prve i zadnje rasprave nerijetko na ovom sudu iznosi do tri godine.

Na Općinskom sudu Varaždinu i stalnim službama u Čakovcu i Koprivnici ukupno je 79 predmeta u kojima u promatranom razdoblju nije donesena sudska odluka dok je ista donesena u ukupno 71 predmetu. Sudska odluka nije donesena u 41 predmetu na Općinskom sudu u Varaždinu, u 20 predmeta u stalnoj službi u Čakovcu i u 18 predmeta u stalnoj službi u Koprivnici. Stalna služba u Čakovcu ima u radu kazneni predmet u kojem je optužnica podignuta u mjesecu rujnu 2013. a potvrđena tek u mjesecu ožujku 2017. Stalna služba u Koprivnici ima u radu predmet u kojem je prva rasprava zakazana u mjesecu listopadu 2013. nakon čega više nije zakazana niti jedna rasprava te također dva predmeta u kojima je između zakazivanja prve i zadnje rasprave proteklo 2 odnosno 3 godine.

U promatranom razdoblju u najstarijem predmetu u radu Općinskog suda u Velikoj Gorici iz 2011. još uvijek nije donesena presuda. Presuda nije donesena niti u većem broju predmeta čija optuženja datiraju iz 2012., 2013. 2014. i 2015. godine. Optužnica i nadalje nije potvrđena u jednom predmetu iz 2014., u nekoliko predmeta iz 2015. ali i u predmetima s početka 2016. U promatranom razdoblju ovaj je sud donio 28 sudskih odluka ali mu je ostalo u radu 75 predmeta u kojima odluka nije donesena.

U dva predmeta u radu Općinskog suda u Vukovaru, oba iz 2011. godine još uvijek nije u promatranom razdoblju donesena sudska odluka. Ovaj sud ima u radu i veći broj predmeta čija optuženja datiraju iz 2012. do 2015. u kojima su postupci u tijeku i u kojima je Općinsko državno odvjetništvo u Vukovaru u više navrata požurivalo zakazivanje rasprave. U jednom predmetu nakon podizanja optužnice u prosincu 2013. i tri upućene požurnice od strane Općinskog državnog odvjetništva u Vukovaru optužnica je potvrđena tek u prosincu 2015. U kaznenom predmetu iz 2014. sjednica optužnog vijeća zakazana je tek po proteku dvije godine, u listopadu 2016. U nekoliko predmeta u kojima je optužnica potvrđena tijekom 2014. i 2015. nije zakazan niti jedna rasprava. U promatranom razdoblju ovaj je sud u 49 predmeta donio sudske odluke dok u odnosu na 56 predmeta odluka nije donesena.

Općinski sud u Zadru u promatranom je razdoblju u odnosu na 31 predmet donio sudske odluke. U 89 predmeta u istom razdoblju odluka nije donesena. Najstariji predmeti u kojima još uvijek nije donesena odluka datiraju iz 2009., 2010., 2011., 2012., 2013., 2014.

U promatranom razdoblju Općinski kazneni sud u Zagrebu donio je odluku u odnosu na 174 predmeta (158 presuda, 15 obustava i 1 ustup). I dalje se na ovom sudu nalazi u radu 177 predmeta u kojima nije donesena sudska odluka. Najstariji predmeti u kojima nije donesena sudska odluka datiraju iz 2010. (dva predmeta), 2011. (jedanaest predmeta), 2013. (petnaest predmeta), 2014. (dvadeset osam predmeta) i u 2015. (šezdeset osam predmeta). Iz 2016. ostalo je u radu pedeset i tri predmeta).

Zaključno navodimo sljedeće:

U promatranom razdoblju od šest mjeseci u kojem su ažurirani podaci općinski sudovi donijeli su u odnosu na 848 predmeta sudske odluke dok je u radu ostalo još 1430 predmeta u kojima sudska odluka nije donesena. Od svih općinskih sudova jedino je Općinski sud u Slavanskom Brodu donio više odluka nego što je preostalo predmeta u radu (68 odluka, bez odluke 45 predmeta). Najviše predmeta u radu u kojima u promatranom razdoblju nije donesena sudska odluka imaju Općinski sud u Splitu (252), Općinski sud u Rijeci (196), Općinski kazneni sud u Zagrebu (177), Općinski sud u Osijeku (124) i Općinski sud u Puli-Pola (110).

Iako je u promatranim šest mjeseci broj predmeta u radu na svim sudovima u predmetima kaznenopravne zaštite djece gotovo prepolovljen smatramo da i nadalje izostaje hitnost u postupanju.

Naime, na sudovima je u radu veći broj predmeta starijih godišta u kojima je optuženik nedostupan a bezuspješno su poduzete mjere u cilju osiguranja njegove prisutnosti na raspravi (tjeralica i rješenje o određivanju istražnog zatvora) ili takve mjere uopće nisu poduzete dok je u zanemarivom broju slučajeva odlučeno da će mu se suditi u odsutnosti. U radu je i veći broj predmeta u kojima optužnice još uvijek nisu potvrđene odnosno u kojima je nakon njihovog potvrđivanja izostao kontinuitet u zakazivanju rasprava.

O rezultatima provedene analize obaviješten je Vrhovni sud Republike Hrvatske i Ministarstvo pravosuđa a zatraženo je i ažuriranje podataka za vremensko razdoblje od 15. svibnja 2017. do 1. ožujka 2018.

3. PRIDRŽAJ IZRICANJA MALOLJETNIČKOG ZATVORA

Pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora, kako se navodi u literaturi, „pravno dogmatski nije posebna sankcija već samo modalitet kazne maloljetničkog zatvora“¹, Prema zakonskoj regulativi pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora može egzistirati samostalno kao sankcija, a kako je mogućnost izricanja pridržaja usko povezano sa zakonskim uvjetima koji su predviđeni za kaznu maloljetničkog zatvora treba se prije svega osvrnuti na tu najtežu sankciju maloljetničkog prava.

Maloljetniku, dakle osobi koja je u vrijeme počinjenja kaznenog djela imala navršenih četrnaest, a nenavršenih osamnaest godina života² mogu biti izrečene odgojne i sigurnosne mjere, a ako je u vrijeme počinjenja djela imao navršenih šesnaest godina života (stariji maloljetnik) i maloljetnički zatvor³. Maloljetnički zatvor je kazna lišenja slobode i može se izreći za kazneno djelo zapriječene kazne zatvora tri godine i više.

Prema tome, uvjeti za izricanje kazne maloljetničkog zatvora su da se radi o starijem maloljetniku koji je počinio kazneno djelo propisane kazne zatvora najmanje tri godine. Najmanja mjera kazne maloljetničkog zatvora je šest mjeseci, a najveća pet godina, odnosno deset godina ako se radi o kaznenom djelu sa zapriječenom kaznom dugotrajnog zatvora ili stjecaju najmanje dva kaznena djela zapriječene kazne zatvora teže od deset godina⁴.

Posebnost kazne maloljetničkog zatvora je izostanak utvrđivanja pojedinačnih kazni za djela počinjena u stjecaju jer se za sva djela, neovisno o njihovom broju, izriče „jedinствена kazna“⁵, ustvari jedna kazna za sva djela u stjecaju. Čini se da ovako uporabljen termin za jedinstvenu kaznu maloljetničkog zatvora (istovjetni termin i u čl. 25. ZSM/97) nije najbolji odabir zakonodavca. Ovo stoga ako imamo na umu zakonsku normu iz čl. 51. Kaznenog zakona ("Narodne novine" broj 125/11, 144/12, 56/15, 61/15; dalje u tekstu: KZ/11) koja također govori o jedinstvenoj kazni zatvora, ali nakon što su prethodno utvrđene pojedinačne kazne zatvora za svako od djela u stjecaju. Bez obzira je li sud za djela u stjecaju pri izricanju kazne maloljetničkog zatvora upotrijebio izraz „jedinствена“ kazna ili samo kazna maloljetničkog zatvora, važno je da nije prethodno utvrđivao pojedinačne kazne za svako od djela u stjecaju, kao što se još uvijek nađe u pojedinim odlukama prvostupanjskih sudova.

¹ Franjo Hirjan, Dr. sc. Mladen Singer: Komentar Zakona o sudovima za mladež i kaznenih djela na štetu djece i maloljetnika, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija, Zagreb, 1998., str. 77.

² Čl. 2. ZSM

³ Čl. 5. ZSM

⁴ Čl. 25. ZSM

⁵ Čl. 26. ZSM

Kako je već prethodno naznačeno, pridržaj kazne maloljetničkog zatvora modalitet je te kazne. Stoga je jasno da pri izricanju pridržaja kazne maloljetničkog zatvora moraju biti ispunjene sve one zakonske pretpostavke koje vrijede za kaznu maloljetničkog zatvora. Prema tome, pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora je sankcija koja može biti izrečena starijem maloljetniku (osobi koja je kazneno djelo/kaznena djela počinila sa navršenih šesnaest, a nenavršenih osamnaest godina života) i to samo za kazneno djelo/kaznena djela zapriječene kazne zatvora tri i više godina zatvora.

Materijalno pravna norma kojom je uređena ova sankcija⁶ govori da se kod primjene pridržaja izricanja maloljetničkog zatvora izriče krivnja za kazneno djelo i istodobno pridržava izricanje kazne maloljetničkog zatvora kod ocijene da će do korekcije odnosno prevencije budućeg kriminalnog ponašanja doći i bez kazne oduzimanja slobode. Ova je sankcija utoliko slična uvjetnoj osudi iz Kaznenog zakona kod koje je također potrebno uvjerenje suda „da počinitelj i bez izvršenja kazne neće ubuduće činiti kaznena djela⁷. Razlika je u tome da kod pridržaja izricanja maloljetničkog zatvora sud ne odmjerava kaznu dok je kod uvjetne osude sud najprije odmjerio kaznu (kod stjecaja pojedinačne i jedinstvenu) koja neće biti izvršena pod određenim uvjetima⁸. Ova je razlika značajna jer su različiti i postupci koji mogu slijediti nakon pravomoćne osude na ove sankcije maloljetničkog i općeg prava.

Pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora može samostalno egzistirati kao zasebna sankcija⁹. Međutim, uz pridržaj sud može maloljetniku izreći odgojne mjere pojačanog nadzora¹⁰, upućivanje u disciplinski centar i jednu ili više posebnih obveza¹¹ što znači da uz pridržaj ne mogu biti izrečene zavodske odgojne mjere i sudski ukor.

U praksi sudovi uz pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora najčešće izriču odgojnu mjeru pojačane brige i nadzora iz čl. 11. ZSM te odgojne mjere posebne obveze iz čl. 10. ZSM.

Drugim riječima, a slijedeći tekst i smisao uređenja sankcije iz čl. 28. st. 1. i 2. ZSM, naknadno izricanje kazne oduzimanja slobode veže se uz učin novog kaznenog djela ili protivljenje provođenja odgojnih mjera. Ovo istovremeno znači da je sud dužan jasno i precizno koncipirati izreku osuđujuće presude u kojoj je izrečen pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora uz odgojne mjere.

Tako iz izreke presude mora nedvojbeno biti razvidno da je naknadno izricanje maloljetničkog zatvora uvjetovano kako učinkom novog kaznenog djela u vremenu provjeravanja, tako i protivljenjem provođenju odgojnih mjera (naravno ako su izrečene uz pridržaj). Jednako vrijedi i kada sud uz pridržaj izricanja maloljetničkog

⁶ Čl. 28. ZSM

⁷ Čl. 56. KZ/11

⁸ Čl. 56. st. 1. KZ/11- "kazna na koju je počinitelj osuđen neće (se) izvršiti ako počinitelj u vremenu provjeravanja ne počini novo kazneno djelo i ispuni određene mu obveze"

⁹ Čl. 28. st. 1. ZSM, prva rečenica.

¹⁰ Mjere pojačanog nadzora su: pojačana briga i nadzor te pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi-čl. 7. st. 1. i 2. ZSM

¹¹ Čl. 28. st. 1., rečenica druga ZSM

zatvora izrekne sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja ili obveznog liječenja od ovisnosti ili zabranu upravljanja motornim vozilom (čl. 28. st. 3. ZSM).

U odnosu na vrstu odluke kojom se izriče maloljetnički zatvor, a time i pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora u postupku prema maloljetniku valja uputiti na čl. 88. ZSM prema kojem se presuda „u obliku predviđenom za osuđujuću presudu“¹² donosi jedino kada se maloljetniku izriče kazna ili pridržava izricanje kazne. Sve ostale odluke donose se u obliku rješenja. Kada se radi o stjecaju kaznenih djela, kod kojih samo neka (zbog propisane kazne) zadovoljavaju uvjete za izricanje maloljetničkog zatvora ili pridržaja maloljetničkog zatvora, izreka osuđujuće presude trebala bi sadržavati opis samo onih djela za koja može biti izrečena ova vrsta sankcije, a u obrazloženju presude treba navesti činjenični i pravni opis ostalih počinjenih kaznenih djela.

4. NAKNADNO IZRICANJE MALOLJETNIČKOG ZATVORA

Samo je jedna materijalnopravna odredba koja regulira naknadno izricanje maloljetničkog zatvora (čl. 29. ZSM) i jednom je procesnom normom (čl. 93. ZSM), uređen postupak pri naknadnom izricanju maloljetničkog zatvora. Iz ovih je odredbi također jasno da do naknadnog izricanja maloljetničkog zatvora može doći u dva slučaja. Prvi je ako maloljetnik u vremenu provjeravanja počini novo kazneno djelo, a drugi ako skrivljeno ne provodi odgojne mjere ili sigurnosnu mjeru izrečenu uz pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora.

Povezujući ove materijalnopravne odredbe sa procesnom logično je da u postupku koji se vodi zbog novo počinjenog kaznenog djela o naknadnom izricanju kazne zatvora odlučuje „u tom postupku nadležni sud“, dok u slučaju neizvršavanja odgojnih ili sigurnosne mjere odlučuje sud koji je u prvom stupnju izrekao pridržaj izricanja kazne maloljetničkog zatvora¹³. Već smo prethodno ukazali na određene sličnosti između pridržaja izricanja maloljetničkog zatvora i uvjetne osude, što tek u grubo vrijedi ako usporedimo institut naknadnog izricanja maloljetničkog zatvora sa opozivom uvjetne osude. U oba instituta nakon pravomoćnosti presude, a unutar zakonom određenog roka parapenalna sankcija se mijenja u kaznu oduzimanja slobode koja se ima izvršiti. Međutim, značajne su razlike u samom postupku naknadnog izricanja maloljetničkog zatvora u odnosu na postupak opoziva uvjetne osude reguliran u Glavi XXIX ZKP/08.

Za potrebe ove radionice posebno treba ukazati na nastavni dio čl. 93. st. 2. ZSM koji određuje da će se „rasprava i presuda“ ograničiti na pitanje odmjerenosti kazne i razloga za njezino naknadno izricanje odnosno neizricanje.

¹² Čl. 88. st. 4. ZSM

¹³ Čl. 93. st. 2. ZSM

Naime, čini se da u praksi nema posebnih procesnih problema kada u tijeku kaznenog postupka za novo kazneno djelo počinjeno u vremenu provjeravanja državni odvjetnik predloži naknadno izricanje kazne maloljetničkog zatvora. Sud o prijedlogu odlučuje u raspravi jer već vodi kazneni postupak za novo kazneno djelo i to, po prirodi stvari u raspravnom vijeću, a jednako vrijedi i za opoziv uvjetne osude. Prema tome, nema dvojbe da raspravno vijeće u tijeku rasprave izvodi i dokaze koji su relevantni za utvrđenje odlučne činjenice je li maloljetnik/okrivljenik terećeno kazneno djelo/kaznena djela počinio za vrijeme provjeravanja iz pridržaja maloljetničkog zatvora odnosno uvjetne osude¹⁴. Međutim, za razliku od opoziva uvjetne osude gdje je okrivljeniku već izrečena, dakle odmjerena kazna zatvora, kod naknadnog izricanja kazne maloljetničkog zatvora kaznu će tek trebati odmjeriti. S tim u vezi zadržimo se još na pravnoj situaciji kada se radi o naknadnom izricanju maloljetničkog zatvora iz razloga predviđenog u čl. 29. st. 1. ZSM. Postavlja se pitanje treba li „naknadno izreći“ dakle posebno odmjeriti kaznu maloljetničkog zatvora u odnosu na kazneno djelo/kaznena djela iz već pravomoćne presude i što je sa kaznom maloljetničkog zatvora za novo kazneno djelo. Ovaj je problem riješen odredbom o izricanju maloljetničkog zatvora za djela u stjecaju kako je izrijekom i propisano u čl. 29. st. 3. ZSM. Prema tome, u tom novom kaznenom postupku za novo kazneno djelo sud će donijeti odluku o naknadnom izricanju kazne maloljetničkog zatvora pridržanu pravomoćnom presudom i potom za sva kaznena djela (novo i iz pravomoćne presude) izreći „jedinственu“, odnosno jednu kaznu maloljetničkog zatvora za sva djela¹⁵.

Jednako će sud postupiti (čl. 29. st. 3. ZSM) i u slučaju naknadnog izricanja kazne maloljetničkog zatvora zbog neizvršavanja odgojnih mjera/sigurnosne mjere. Ako je maloljetnik pravomoćnom presudom proglašen krivim za stjecaj kaznenih djela naknadno će mu biti izrečena „jedinственa“, jedna kazna maloljetničkog zatvora za sva djela. Budući da kaznu tek treba odmjeriti (kod uvjetne osude je kazna već izrečena!) razumljivo je zakonsko rješenje o potrebi vođenja rasprave „kako bi u kontradiktornom postupku, uz izvođenje dokaza (sud) utvrdio odlučne činjenice o kojima ovisi zaključak jesu li ispunjeni uvjeti za naknadno izricanje maloljetničkog zatvora te mjera kazne maloljetničkog zatvora.“¹⁶ Ovo ujedno znači da o naknadnom izricanju kazne maloljetničkog zatvora iz čl. 29. st. 2. ZSM također odlučuje raspravno vijeće sastavljeno od suca za mladež i sudaca porotnika za mladež na što upućuju i odredbe čl. 45. st. 1. do 4. ZSM. Unatoč suženog opsega raspravljanja povodom prijedloga za naknadno izricanje maloljetničkog zatvora raspravu treba provesti sukladno zakonskim odredbama koje vrijede za raspravu. Nasuprot tome, tek usporedbe radi, kod uvjetne osude je kazna već izrečena pa o opozivu uvjetne osude odlučuje u sjednici vijeća izvanraspravno vijeće sastavljeno od tri suca istoga suda.

¹⁴ U pravilu se pregleda spis predmeta i pročita pravomoćna presuda kojom je izrečen pridržaj maloljetničkog zatvora odnosno uvjetna osuda.

¹⁵ Odluka VSRH broj Kžm-24/2017 od 31. kolovoza 2017.

¹⁶ Odluka VSRH broj Kžm-29/2017 od 21. rujna 2017.

Prethodno izlaganje, izuzev primjene čl. 88. ZSM, vrijedi i kada se na mlađeg punoljetnika¹⁷ primijeni maloljetničko pravo (čl. 105. ZSM) jer čl. 105. st. 4. ZSM upućuje na odgovarajuću primjenu materijalno pravnih odredbi o maloljetničkom zatvoru (čl. 24. do 30. ZSM), a u čl. 107. ZSM i na postupovnu odredbu o postupku pri naknadnom izricanju maloljetničkog zatvora iz čl. 93. ZSM.

5. PRIVREMENE MJERE PREMA MALOLJETNIKU

Odredbom članka 66. stavka 1. ZSM propisane su specifičnosti određivanja istražnog zatvora prema maloljetnom počinitelju kaznenih djela u slučajevima kad prema ZKP postoje uvjeti za određivanje istražnog zatvora. Propisano je da će se istražni zatvor odrediti samo kao krajnja mjera, u razmjeru prema težini djela i očekivanoj sankciji, u najkraćem nužnom trajanju i samo ako svrhu nije moguće postići primjenom mjera opreza, privremenog smještaja ili istražnim zatvorom u domu.

Privremeni smještaj maloljetnika u ustanovu socijalne skrbi jedna je od privremenih mjera prema maloljetniku propisana u članku 65. ZSM. Radi se o privremenoj mjeri koja nije zaživjela u praksi i teško se ne oteti dojmu kako državni odvjetnici i suci za mladež ovu privremenu mjeru nisu uopće prepoznali kao mogućnost u situacijama kad postoje uvjeti za određivanje istražnog zatvora maloljetniku. Pri tome upozoravamo da ova privremena mjera nije niti može biti zamjena za zatvorene zavodske ustanove u kojima bi, kako je to propisano odredbom članka 66. stavka 2. ZSM bili smješteni maloljetnici prema kojima je određen istražni zatvor budući je Ministarstvo pravosuđa poduzelo potrebne mjere sukladno odredbi članka 124. stavka 2. ZSM (Odluka Ministarstva pravosuđa, KLASA: 730-02/13-01/45, URBROJ: 514-07-01-02-01/5-13-17 od 22. svibnja 2013.).

Mišljenja smo da se neprimjena ove privremene mjere odnosno njezina nedovoljna primjena prvenstveno može pripisati objektivnim okolnostima vezanim za rokove u kojima državni odvjetnik mora predložiti, a sudac za mladež/sudac istrage odlučiti o prijedlogu za određivanje istražnog zatvora prema maloljetniku.

Naime, već iz odredbe članka 65. stavka 1. ZSM jasno proizlazi da odluku da se maloljetnik privremeno smjesti u ustanovu socijalne skrbi po prijedlogu državnog odvjetnika sudac za mladež/sudac istrage može donijeti samo ako ima relevantne podatke od nadležnog centra za socijalnu skrb o osobnim i obiteljskim prilikama maloljetnika odnosno njegovom ranijem životu. Pribavljanje ovih podataka zahtjeva od državnog odvjetnika i stručnog suradnika izvanpravne struke u državnom odvjetništvu znatan angažman jer u kratkom vremenu, prije stavljanja prijedloga sudu za određivanje istražnog zatvora mora pribaviti podatke koji kvalitativno moraju biti dostatni za prijedlog da se maloljetnik privremeno smjesti u ustanovu socijalne skrbi.

¹⁷ Čl. 2. ZSM (osoba koja je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršila osamnaest, a nije navršila dvadeset i jednu godinu života)

Identična je situacija i u slučaju kad sud po službenoj dužnosti odluči da se maloljetnik privremeno smjesti u ustanovu socijalne skrbi.

6. PRIPREMNI POSTUPAK – ISPITIVANJE MALOLJETNIKA

Odredbom članka 76. stavkom 1. ZSM propisano je da je ispitivanje maloljetnika prva dokazna radnja osim hitnih dokaznih radnji i ako je maloljetnik ispitan prema članku 63. ZSM. U situacijama kad je maloljetnik nedostupan a radi se o kaznenom djelu za koje se prema ZKP provodi istraga (članak 75. stavak 1. ZSM) u praksi su se pojavili različiti načini postupanja. Nerijetko, a što je potpuno pogrešno pribjegava se primjeni odredbe članka 81. stavka 2. ZSM uz obrazloženje da je moguće da će maloljetnik u produljenom roku postati dostupan nakon čega će se ispitati i odlučiti o pokretanju kaznenog postupka (članak 75. stavak 5. točka 1. ZSM). Postupanje je pogrešno jer su ovom odredbom propisani rokovi u kojima je državni odvjetnik dužan donijeti odluku o kaznenoj prijavi za kaznena djela za koja se ne provodi pripremni postupak.

Ispravan način postupanja je supsidijarna primjena odredbi ZKP-a o istrazi i to članka 216., članka 217., članka 223. i članka 229. ZKP/08 odnosno odredbe članka 123. stavka 1. točka 1. ZKP/08.

7. DOKAZNO ROČIŠTE U POSTUPKU PREMA MALOLJETNICIMA

U kaznenom postupku prema maloljetnom počinitelju kaznenog djela dokazno ročište provodi sudac za mladež na prijedlog državnog odvjetnika ili maloljetnika. Postupanje suca za mladež propisano je odredbom članka 77. stavka 2. ZSM a ono nedvojbeno proizlazi i iz odredbe članka 74. stavka 2. ZSM.

Međutim, uočeno je da nerijetko državni odvjetnici za mladež u kaznenom postupku koji se vodi prema maloljetniku zbog kaznenog djela počinjenog na štetu djeteta iz čl. 113. st. 3. ZSM provođenje dokaznog ročišta radi ispitivanja oštećenog djeteta predlažu sucu istrage za mladež temeljem članka 235. u svezi članka 236. stavka 1. točka 1. ZKP/08 umjesto sucu za mladež. Suci istrage u pravilu prihvaćaju takav prijedlog i provode dokazno ročište.

Provođenje dokaznog ročišta od strane suca istrage u odnosu na maloljetnog počinitelja ovih kaznenih djela opravdano je samo u slučaju da je maloljetnik kazneno djelo počinio u supočiniteljstvu s mlađom punoljetnom ili odraslom osobom i provodi se jedinstveni postupak. Ovo stoga što se jedinstveni postupak (čl. 61. ZSM) provodi

prema odredbama Zakona o kaznenom postupku, prema kojim odredbama se vodi i kazneni postupak protiv odraslih počinitelja kaznenih djela iz čl. 113. ZSM pa se prijedlog za dokazno ročište radi ispitivanja djeteta oštećenog kaznenim djelom treba staviti sucu istrage za mladež (čl. 115. ZSM).

8. PRIJEDLOG ZA IZRICANJE MALOLJETNIČKE SANKCIJE

Već smo prethodno naveli da kazneni postupak prema maloljetniku započinje pravomoćnošću rješenja o provođenju pripremnog postupka. Od dana pravomoćnosti rješenja teče rok u kojem državni odvjetnik mora završiti pripremi postupak ili u slučaju nemogućnosti završetka u tom roku poduzeti druge radnje sukladno odredbi članka 229. ZKP/08 (supsidijarna primjena). Završetak pripremnog postupka državni odvjetnik upisuje u upisnik kaznenih prijava i o tome obavještava maloljetnika i oštećenika (supsidijarna primjena odredbe članka 228. stavka 2. ZKP/08).

Od tog dana državni odvjetnik je dužan u roku od osam dana staviti prijedlog za izricanje maloljetničke sankcije ili donijeti rješenje o obustavi pripremnog postupka. Prijedlog za izricanje maloljetničke sankcije u tom slučaju stavlja se temeljem članka 79. stavka 1. ZSM a ne temeljem članka 82. ZSM, kako je to uvriježena praksa u gotovo svim državnim odvjetništvima općinske i županijske nadležnosti.

Naime, odredba članka 82. stavka 1. ZSM primjenjiva je u situaciji stavljanja tzv. neposrednog prijedloga za izricanje maloljetničke sankcije, dakle za kaznena djela za koja se ne provodi pripremi postupak.

9. PRIMJENA ODREDBE ČLANKA 81. ZAKONA O SUDOVIMA ZA MLADEŽ

Odredbom članka 81. stavka 1. ZSM propisano je da je državni odvjetnik odluku o kaznenoj prijavi za kaznena djela za koja se ne provodi pripremi postupak dužan donijeti u roku od šest mjeseci od upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava.

Rok od šest mjeseci od upis kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava mora poštovati i u slučaju da se nakon upisa kaznene prijave utvrdi da je za postupanje prema njoj sukladno odredbi članka 47. ZSM nadležno drugo državno odvjetništvo.

Iznimku od obveze donošenja odluke u propisanom roku predstavlja primjena tzv. uvjetovanog oportuniteta iz članka 72. ZSM.

10. PRIMJENA ODREDBE ČLANKA 292. STAVKA 4. ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU U PRAKSI

Odredbom članka 292. stavka 4. ZKP/08 propisano je da će se ispitivanje svjedoka žrtve kaznenog djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, kaznenog djela trgovanja ljudima ili ako je kazneno djelo počinjeno u obitelji na njezin zahtjev provesti sukladno odredbi stavka 3. istog članka.

Tijekom pregleda rada županijskih državnih odvjetništava i postupajući sukladno odredbi članka 474. stavka 1. ZKP/08 uočili smo da se odredba članka 292. stavka 4. ZKP/08 pogrešno primjenjuje, kako od strane državnih odvjetnika koji u prijedlogu za provođenje dokaznog ročišta predlažu ispitivanje provesti uz pomoć stručnog suradnika izvanpravne struke na sudu, tako i od sudaca istrage koji samoinicijativno ispitivanje svjedoka žrtve provode uz pomoć stručnog suradnika izvanpravne struke na sudu.

Odredbom članka 292. stavka 4. ZKP/08 propisano je da će se ispitivanje svjedoka žrtve provesti sukladno odredbi stavka 3. istog članka, dakle putem audio-video uređaja kojim rukuje stručna osoba. Ova odredba ne propisuje da će se prilikom ispitivanja svjedoka žrtve primjenjivati odredba članka 292. stavka 1. ZKP/08 odnosno da će se ispitivanje provesti uz pomoć stručnog suradnika izvanpravne struke na sudu.

Isključenje primjene odredbe članka 292. stavka 1. ZKP/08 ne znači da svjedok žrtva prilikom ispitivanja na sudu ne može ostvariti svoje pravo na djelotvornu psihološku pomoć i drugu stručnu pomoć i potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela u skladu sa zakonom (članak 43. stavak 1. točka 1. ZKP/08) kao i pravo na pratnju osobe od povjerenja pri poduzimanju radnji u kojima sudjeluje (članak 45. stavak 1. točka 3. ZKP/08).

Osoba od povjerenja definirana je odredbom članka 202. stavka 38. ZKP/08 a Pravilnikom o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima – Pravilnik, ("Narodne novine", broj 22/13.) nisu propisani poslovi stručnog suradnika izvanpravne struke vezano za primjenu odredbe članka 292. stavka 4. ZKP/08.

11. PRIMJENA ODREDBE ČLANKA 342. STAVKA 3. ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU U PREDMETIMA PROTIV MLAĐIH PUNOLJETNIH OSOBA

Odredbom čl. 342. stavka 3. ZKP/08 propisan je sadržaj optužnice. Između ostalog propisano je da ova optužnica sadrži prijedlog vrste i mjere kazne, sudske opomene, uvjetne osude, djelomične uvjetne osude, zamjene radom za opće dobro, posebnih obveza, zaštitnog nadzora, sigurnosne mjere te mjere oduzimanja predmeta, odnosno druge mjere propisane kaznenim zakonom čije se izricanje traži.

U praksi se nerijetko događa da državni odvjetnici za mladež u premetima protiv mlađih punoljetnih osoba pozivom na odredbu članka 105. i 107. ZSM traže da sud, citiramo "... okrivljenom temeljem članka 191. stavka 1. KZ/11 te članka 105., članka 107. i članka 7. stavka 1. točka 2. ZSM izrekne odgojnu mjeru posebne obveze iz članka 10. stavka 2. točke 11. ZSM."

Iako se radi o kaznenom djelu za koje je propisana kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina u kojem slučaju dolazi u obzir primjena odredbe članka 342. stavka 3. ZKP/08 nije moguće pozivom na odredbu članka 107. stavka 1. ZSM u optužnici predlagati izricanje odgojne mjere budući da ovom odredbom nije propisana supsidijarna primjena odredbe članka 79. stavka 1. odnosno članka 82. stavka 2. ZSM. Slijedom navedenog u slučajevima kada bi i dolazila u obzir primjena maloljetničke sankcije prema mlađem punoljetniku potrebno je nakon pribavljanja podataka o njegovim osobnim i obiteljskim prilikama i prijedloga vrste sankcije od nadležnog centra za socijalnu skrb te mišljenja stručnog suradnika (navesti u dokazima na kojima se temelji optužnica) u obrazloženju optužnice navesti razloge koji bi to opravdavali odnosno na to pledirati u završnoj riječi.

12. NE/PRIMJENA čl. 52. st. 2. KZ KOD SEKSUALNIH DELIKATA NA ŠTETU DJECE

Stupanjem na snagu KZ/11 značajno je, i to izričitom zakonskom normom¹⁸ ograničena mogućnost primjene instituta produljenog kaznenog djela kod seksualnih delikata na štetu djece (i odraslih). Dobro nam je znano da se ovaj institut uvelike koristio za vrijeme važenja KZ/97¹⁹ pa možemo reći i da je u tom segmentu novi KZ/11 stroži zakon. Primjena tog instituta za vrijeme važenja KZ/11 uvelike je olakšao rad državnim odvjetnicima kod sastavljanja optužnog akta, ali i sudovima pri utvrđivanju odlučnih činjenica (npr. vrijeme učina djela, brojnost radnji kojima se ostvaruje obilježje svakog djela unutar produljenog itd.) i sastavljanja izreke presude.

Premda je do danas proteklo preko četiri godine tijekom koje su se državni odvjetnici i suci „prilagodili“ ograničenju iz čl. 52. st. 2. KZ/11 ostaje dojam da bi mogućnost primjene instituta produljenog djela kod seksualnih delikata na štetu djece uvelike pridonio učinkovitijem i bržem okončanju postupka. Međutim, imajući na umu važeće normativno uređenje ovog instituta i načelo hitnosti iz čl. 4. ZSM s jedne strane te svrhu procesnih odredbi o kaznenopravnoj zaštiti djece za posebnom obazrivošću pri vođenju postupka zahtijeva od državnih odvjetnika fleksibilniji pristup u istraživanju i optuživanju ovih kaznenih djela te pravodobnu intervenciju u optužnici prema stanju dokazne građe kako bi sud imao jasniju podlogu za donošenje zakonite presude²⁰.

¹⁸ Čl. 52. st. 2. KZ/11

¹⁹ Kazneni zakon ("Narodne novine" broj 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11, 125/11, 143/12)

²⁰ „Ako se kod ovih kaznenih djela ne može utvrditi točan broj pojedinačnog broja radnji, treba primijeniti načelo *in dubio pro reo* i počinitelja osuditi za stjecaj minimalnog broja pojedinačnih radnji koji je moguće dokazati.“ Komentar kaznenog zakona, Narodne novine d.d., Zagreb travanj 2013., str. 78.

13. PRIMJERI

PRIMJER 1.

Prema maloljetniku je na temelju članka 82. stavka 1. ZSM stavljen prijedlog za izricanje odgojne mjere iz članka 11. i članka 10. stavka 2. točke 11. ZSM zbog počinjenja kaznenog djela oštećenja tuđe stvari iz članka 235. stavka 1. KZ/11 – točka 1. prijedloga (djelo počinjeno 5. listopada 2014.) i kaznenog djela krađe iz članka 228. stavka 1. KZ/11 – točka 2. prijedloga (djelo počinjeno 22. ožujka 2016.).

Prije stavljanja prijedloga za izricanje maloljetničke sankcije maloljetnik je u odnosu na počinjenje kaznenog djela iz članka 235. stavka 1. KZ/11 bio uključen u postupak posredovanja temeljem članka 72. stavka 1. točka c) ZSM koje nije s uspjehom izvršio slijedom čega je od strane stručnog suradnika izvanpravne struke u državnom odvjetništvu predloženo prema maloljetniku pokrenuti postupak i predložiti izricanje odgojne mjere.

Kaznena prijava prema maloljetniku upisana je u upisnik kaznenih prijava 17. lipnja 2015., odluka o primjeni odredbe čl. 72. ZSM donesena je 2. rujna 2015. a dana 21. srpnja 2016. državni odvjetnik je obaviješten o nesvrhovitosti daljnjeg postupanja prema maloljetniku temeljem čl.72. ZSM. Prijedlog za izricanje maloljetničke sankcije stavljen je 25. studenog 2016.

Sudac za mladež Općinskog suda temeljem čl. 83. st. 1. i 2. ZSM u vezi s čl. 344. stavak 1. točka 6. i članka 355. stavka 1. točka 3. ZKP/08 rješenjem je odbacio je točku 1. prijedloga za izricanje maloljetničke sankcije prema maloljetniku.

Je li odluka suca za mladež ispravna?

PRIMJER 2.

U kaznenom postupku protiv osumnjičenika zbog kaznenog djela prijetnje iz članka 139. stavka 2. i 4. KZ/11, kaznenog djela nasilje u obitelji iz članka 179. a. KZ/11 i kaznenog djela povrede djetetovih prava iz članka 177. stavka 2. KZ/11 na temelju članka 235. stavka 1. i članka 236. stavka 1. točka 1. i 2. ZKP/08 u vezi s člankom 292. st. 2. ZKP/08 podnesen je prijedlog za održavanje dokaznih ročišta radi ispitivanja kao svjedoka djeteta L. Z. rođenog 29. kolovoza 2001. i djeteta P. Z. rođenog 9. kolovoza 2002. te svjedoka B. Z., majke okrivljenika i D. Z. brata okrivljenika.

Kome treba podnijeti prijedlog za održavanje dokaznih ročišta radi ispitivanja svjedoka ?

PRIMJER 3.

Državni odvjetnik za mladež podnio je sucu istrage Županijskog suda temeljem članka 235. stavka 1. i članka 236. stavka 1. točka 2. ZKP/08 prijedlog za održavanje dokaznih ročišta radi ispitivanja kao svjedoka, supruge okrivljenika I. M. i brata okrivljenika Z. M. koji u vrijeme ispitivanja imao navršenih 17 godina života, žrtava kaznenog djela prijetnje iz članka 139. stavka 2. i 4. KZ/11.

Sudac istrage Županijskog suda njihovo ispitivanje proveo je putem audio-video uređaja kojim je upravljala uz stručna osoba i uz pomoć stručnog suradnika izvan pravne struke na sudu bez navođenja odredbi ZKP/08 o načinu njihovog ispitivanja.

Komentar o načinu ispitivanja

PRIMJER 4.

U kaznenom predmetu prema I mlt. M. M. i II mlt. I. Š. zbog kaznenih djela iskorištavanje djece za pornografiju iz članka 163. stavka 2. i 3. KZ/11 temeljem čl. 235. stavka 1. i članka 236. stavka 1. točka 1. u svezi članka 292. stavka 2. ZKP/08 i članka 74. stavka 1. i 2. ZSM državni odvjetnik podnio je prijedlog za provođenje dokaznog ročišta radi ispitivanja desetero djece, žrtava kaznenih djela sucu istrage županijskog suda.

Komentar

PRIMJER 5.

Državni odvjetnik za mladež podigao je pred općinskim sudom optužnicu protiv mlađeg punoljetnika L. M. zbog kaznenog djela omogućavanje trošenja droga opisanog u članku 191. stavku 1. i 2. KZ/11, a kažnjivo po članku 191. stavku 2. KZ/11.

Optužnicu je podigao na temelju članka 38. stavka 2. točka 6. i članka 341. stavka 1. u vezi članka 342. ZKP/08 te čl. 105., 107. i 110. ZSM. U optužnici je na temelju članka 524. stavka 2. ZKP/08 zatražio da sud okrivljeniku temelju članka 191. stavka 2. u vezi članka 191. stavka 1. KZ/11 te članka 105. i 107. i članka 7. stavka 1. točke 2. ZSM izrekne odgojnu mjeru posebne obveze iz članka 10. stavka 2. točka 11. ZSM da se uključi u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade. Temeljem članka 191. stavka 4. KZ/11 predložio je oduzimanje jedne nagorjele ručno rađene cigarete "joint" punjene mješavinom duhana i marihuane, ukupne težine 0,64 grama. U optužnici je naveden popis dokaza na kojima temelji optužnicu i čije se raspravno izvođenje predlaže.

Da li su odredbe ZKP-a na kojima državni odvjetnik temelji optužnicu točne?

Da li je prijedlog za sankciju točan?

PRIMJER 6.

Optuženiku, mlađem punoljetniku, pravomoćnom presudom Općinskog suda u Splitu izrečen pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora uz vrijeme provjeravanja od tri godine zbog kaznenog djela iz čl. 230. st. 1. KZ/11.

U vremenu provjeravanja optuženik je počinio novo kazneno djelo iz čl. 230. st. 1. KZ/11 zbog kojeg se vodi kazneni postupak pred Općinskim sudom u Zadru. Sud je odlučio za novo djelo izreći kaznu maloljetničkog zatvora i primijeniti čl. 29. ZSM.

Kako će sačiniti izreku presude (samo naznaka činjeničnog i pravnog opisa za novo djelo) ?

PRIMJER 7.

Državni odvjetnik je u prijedlogu za izricanje maloljetničke sankcije predložio maloljetniku izreći pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora iz članka 28. ZSM te odgojnu mjeru pojačane brige i nadzora (PBN) iz članka 11. ZSM i posebne obveze iz članka 10. stavka 2. točke 11. i točke 15. ZSM (uključivanje u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade i da se ne približava i da ne uznemirava žrtvu) zbog kaznenih djela kako su činjenično i pravno opisana izrekom presude i rješenja kojom je prvostupanjski sud 11. ožujka 2016.,

Presudio:

„Na temelju članka 455. Zakona o kaznenom postupku – („Narodne Novine“ br. 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda, 143/12., 56/13.; 145/13. 152/14. - dalje u tekstu: ZKP/08)

mlt A K, ..., rođen...22. svibnja 1998., ...

k r i v j e

što je:

1/ u svibnju 2014. u P..., nakon što je tijekom mjeseca veljače putem sms poruka primio fotografije gole mlt. V. B., rođene 22. srpnja 1999., koje mu je poslala njezina sestra mlt. I.B., iako svjestan da je V. B. maloljetna osoba i da držanje i objavljivanje takve pornografije nije dozvoljeno, ... sa svojeg mobilnog telefona pristupio Facebook profilu mlt. V.B. i objavio četiri fotografije gole mlt. V.B. u seksualno eksplicitnim pozama a navedene fotografije su potom vidjeli i drugi učenici osnovne škole ... koji su imali status prijatelja s mlt. V.B.,

d a k l e, neovlašteno pribavio za sebe, posjedovao i učinio dostupnom dječju pornografiju,

2/ u razdoblju od svibnja 2014. do 29. srpnja 2014. u P., nakon što je prekinuo vezu s mlt. I.B. u namjeri da uznemiri i izazove osjećaj tjeskobe i straha kod mlt. I.B. i B.B. i D.B. učestalo ih nazivao na kućni telefon i na mobitele te slao veliki broj prijetećih i uvredljivih sms poruka a kojim postupcima je kod B.B., D.B. i mlt. I.B. izazvao osjećaj tjeskobe, uznemirenosti i straha,

d a k l e, ustrajno i kroz dulje vrijeme uspostavljao neželjeni kontakt s drugim osobama i time kod njih izazvao tjeskobu i strah za njihovu sigurnost a djelo je počinjeno prema odraslim osobama i djetetu

čime je djelom opisanim pod točkom 1/, počinio kazneno djelo protiv spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta – iskorištavanje djece za pornografiju – opisano po članku 163. stavak 2. KZ/11, a djelima opisanim pod točkom 2/ kaznena djela protiv osobne slobode i to dva kaznena djela nametljivog ponašanja opisana po članku 140. stavak 1. KZ/11 i jedno kazneno djelo nametljivog ponašanja opisano po članku 140. stavak 1. i 2. KZ/11

pa se mlt. A. K. za kazneno djelo pod točkom 1/ iz članka 163. stavak 2. KZ/11, temeljem istog zakonskog propisa, a uz primjenu članka 48. stavak 2. i članka 49. stavak 1. točka 4. KZ/11

prethodno utvrđuje
kazna zatvora u trajanju od 6 (šest) mjeseci,
a za kaznena djela pod točkom 2/ iz članka 140. stavak 1. KZ/11, temeljem istog zakonskog propisa (na štetu DB)

prethodno utvrđuje
kazna zatvora u trajanju od 3 (tri) mjeseca,
iz članka 140. stavak 1. KZ/11, temeljem istog zakonskog propisa (na štetu BB)

prethodno utvrđuje
kazna zatvora u trajanju od 3 (tri) mjeseca,

te iz članka 140. stavak 2. KZ/11, temeljem istog zakonskog propisa (na štetu mlt. I. B.)

prethodno utvrđuje
kazna zatvora u trajanju od 3 (tri) mjeseca,

pa se mlt. A.K. za kaznena djela iz članka 163. stavak 2. KZ/11, kaznena djela iz članka 140. stavak 1. KZ/11 i kazneno djelo iz članka 140. stavak 2. KZ/11, temeljem istih zakonskih propisa, uz primjenu članka 51. stavak 1. i 2. KZ/11

osuđuje
na kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) mjeseci,

Na temelju članka 28. stavak 1. Zakona o sudovima za mladež ("Narodne novine" br.: 84/11., 143/12., 148/13. i 56/15. – dalje u tekstu: ZSM) mlt. se izriče

pridržaj maloljetničkog zatvora

te se izrečena kazna maloljetničkog zatvora neće izvršiti ukoliko mlt. ... u roku od 2 (dvije) godine ne počini novo kazneno djelo, i

riješio je

Na temelju članka 10. stavak 2. točka 1. i točka 11. ZSM mlt. AK se izriču posebne obaveze

- da se ispriča DB, BB te mlt. I.B i V.B pismenim putem,
- da se uključi u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u Savjetovalištu za mlade.

Na temelju članka 89. stavak 1. ZSM troškovi postupka padaju na teret državnog proračuna.

Analiza odluke

PRIMJER 8.

Prvostupanjskom presudom od 1. veljače 2017. mlt. AA rođ. 17.8.1997. proglašen je krivim zbog kaznenog djela razbojništva iz čl. 230. st. 1. KZ/11, počinjenog 30. prosinca 2014.

pa mu se za navedeno kazneno djelo, a temeljem članka 105. u vezi članka 28.i 10.stavak 2. točka 1.i 11. Zakona o sudovima za mladež (NN 84/11, 143/12 i 148/13- u daljnjem tekstu :ZSM/11)

IZRIČE PRIDRŽAJ IZRICANJA MALOLJETNIČKOG ZATVORA

UZ POSEBNE OBVEZE

- iz članka 10. stavak 2. točka 1. i 11. Zakona o sudovima za mladež
- da se ispriča oštećeniku i
- da se uključi u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovaništu za mlade

pa se optuženom maloljetniku AA može naknadno izreći maloljetnički zatvor ako za vrijeme od 2 (dvije) godine počini novo kazneno djelo i ako ne izvrši posebne obveze.

Maloljetniku AA

izriče se

- odgojna mjera iz članka 11. Zakona o sudovima za mladež – pojačana briga i nadzor

Analiza odluke

PRIMJER 9.

Prema mlt. L.K. sa prebivalištem u Splitu Općinsko državno odvjetništvo u Zadru provelo je pripremni postupak zbog postojanja osnovane sumnje na počinjenje kaznenog djela iskorištavanje djece za pornografiju iz članka 163. stavka 2. KZ/11 na štetu djeteta M. B. sa prebivalištem u Zadru. Prijedlog za izricanje mlt. sankcije podnijelo je Općinskom sudu u Zadru.

Komentar (državni odvjetnici-suci) ?

PRIMJER 10.

U kaznenom postupku koji se vodio protiv okrivljenika AA zbog seksualnog zlostavljanja sestre oštećenica je ispitana u dva navrata.

U prvom iskazu u istrazi o događajima je iskazala:

„želi iskazivati o tome što se dešavalo početkom 2016. godine, što joj je radio brat A i da će govoriti istinu

- brat A ju je od početka veljače, ali misli da se to dešavalo i u 3. mjesecu, svaki petak u tjednu napadao, a ponekad je bilo i više dana u tjednu kada je to radio, ali se ona ne može sjetiti tih datuma.

- dešavalo na približno isti način ... brat ... bacio na krevet, potrgao joj odjeću, legao na nju i svoje spolovilo stavio u njeno ...ona se branila, vikala je, plakala, govorila mu je da mu je sestra i da joj to ne smije raditi, odgurivala ga je rukama i nogama, a on ju je tada rukama tukao po truhu, leđima, šamarao je, vukao za kosu, nogama je udarao po truhu i leđima, silom bacao na krevet i tada više ništa nije mogla uraditi.

- znao je svoje spolovilo staviti i u njena usta, tjerao ju je da ljubi njegovo spolovilo, a poneki put je svoje spolovilo stavljao i u njenu guzu,

- ne zna čitati i pisati i ne zna kojih se dana to sve dešavalo, ali to je bilo početkom 2016. godine barem jednom tjedno, neki puta dva i tri puta tjedno sve dok u njihovu kuću nisu došle djelatnice Centra za socijalnu skrb kada su je našli krvavu

- Ne zna točno koliko je toga bilo, ali je moglo biti 10, 20, 30 ili 50 puta.

U drugom iskazu na raspravi o događajima je iskazala

- ne može sada reći kada se to dogodilo, ali bilo je to jedanput odnosno dva puta u jednom danu, jednom ujutro, a jednom navečer

- sud je potom optuženika temeljem čl. 438. ZKP/08 udaljio iz sudnice za vrijeme njenog iskazivanja nakon čega je oštećenici predložen njen iskaz pred državnim odvjetništvom i oštećenica je navela da je sve to istina što je iskazivala pred državnim odvjetništvom, da se to događalo ove godine (op.2016), ali ne može vremenski odrediti kada se to događalo.

- Ne može točno reći koliko je to puta bilo, ali je to obično bilo vikendom, a na upit koji su to dani vikenda, navodi da je to subota, nedjelja, ponedjeljak.

Koncepcija optužnice i presude - diskusija

PRIMJER 11

Presudom Županijskog suda u A od 6. srpnja 2017. proglašeni su krivima

mlt AA rođen 26. siječnja 2001.;

mlt. BB rođen 9. rujna 2000. g.,

mlt. CC rođen 1. veljače 2000.

što su i to:

I mlt. AA, II mlt. BB i III mlt. CC

1. dana 23. studenog 2016. godine, oko 19,50 sati, s ciljem da se domognu novca, mlt.AA sakrio lice crnom maramom i prekrio glavu kapuljačom maslinasto zelene boje, držeći kuhinjski nož u ruci, ušao u trgovinu ..., i prijeteći nožem zatražio od trgovkinje ... novac, pa kako se ona uplašila za svoj život i odmakla se od kase, on je sam uzeo novac, dok su za to vrijeme II mlt. BB i III mlt. CC čuvali stražu ispred vrata trgovine, nakon čega su sva trojica pobjegli i svi se okoristili za ukupan iznos od 1.755,00 kuna,

dakle, prijetnjom da će izravno napasti na život ili tijelo neke osobe, oduzeli tuđu pokretnu stvar s ciljem da je protupravno prisvoje,

2. dana 25. studenog 2016. godine, oko 19,15 sati, ..., s ciljem da se domognu novca, I mlt. AA prekrio lice crnom maramom, dok je II mlt. BB navukao na glavu potkapu, pa su tako maskirani, držeći svaki po nož u ruci, ušli u trgovinu., i zatražili od trgovkinje ... da otvori kasu kako bi uzeli novac, pa je ona u strahu za svoj život, otvorila kasu, a oni su uzeli novac i stavili ga u naprtnjaču, a za to vrijeme je ispred trgovine III mlt. CC čuvao stražu, nakon čega su sva trojica pobjegli i otišli u, gdje su novac međusobno podijelili i na taj način se svi okoristili za ukupan iznos od 3.456,00 kuna,

dakle, prijetnjom da će izravno napasti na život ili tijelo neke osobe, oduzeli tuđu pokretnu stvar s ciljem da je protupravno prisvoje,

I mlt. AA i III mlt. CC

3. dana 30. studenog 2016. godine, oko 19,05 sati,, s ciljem da se domognu novca, I mlt. AA sakrio lice crnom maramom i prekrivio glavu kapuljačom maslinasto zelene boje, dok je III mlt. CC navukao kapuljaču preko glave i zategao otvor za lice konopom, pa je I mlt. AA, držeći kuhinjski nož u ruci, ušao u trgovinu, i prijetećim nožem od trgovkinje ... zatražio da novac iz blagajne stavi u njegovu naprtnjaču, pa je ona, bojeći se za svoj život, tako i postupila, a III mlt. CC je cijelo vrijeme čuvao stražu ispred trgovine, nakon čega su pobjegli neasfaltiranim putem prema, ... te se na taj način okoristili ukupno za iznos od 2.287,88 kuna,

dakle, prijetnjom da će izravno napasti na život ili tijelo neke osobe, oduzeli tuđu pokretnu stvar s ciljem da je protupravno prisvoje,

čime su počinili tri kaznena djela protiv imovine – razbojništvom, iz čl. 230. st. 2. u vezi sa st. 1. KZ/11,

pa se temeljem čl. 26. i 28. Zakona o sudovima za mladež, I mlt. AA, II mlt. BB i III mlt. CC

PRIDRŽAVA IZRICANJE JEDINSTVENE KAZNE

MALOLJETNIČKOG ZATVORA,

te će se I mlt. AA naknadno izreći jedinstvena kazna maloljetničkog zatvora ako za vrijeme od 3 (tri) godine počini novo kazneno djelo ili ako se bude protivio provođenju odgojne mjere pojačane brige i nadzora;

II mlt. BB će se naknadno izreći jedinstvena kazna maloljetničkog zatvora ako za vrijeme od 2 (dvije) godine počini novo kazneno djelo ili ako se bude protivio provođenju odgojne mjere pojačane brige i nadzora;

III mlt. CC će se naknadno izreći jedinstvena kazna maloljetničkog zatvora ako za vrijeme od 1 (jedne) godine počini novo kazneno djelo ili ako se bude protivio provođenju odgojne mjere pojačane brige i nadzora i provođenju posebne obveze da se uključi u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalište za mlade.

Temeljem čl. 28. st. 1. i čl. 11. Zakona o sudovima za mladež, prema, I mlt. AA, II mlt. BB i III mlt. CC

izriče se

ODGOJNA MJERA
POJAČANE BRIGE I NADZORA,

koja mjera može trajati najmanje 6 (šest) mjeseci, a najdulje 2 (dvije) godine, o čemu će sud naknadno odlučiti.

Temeljem odredbe čl. 28. st. 1. u vezi s čl. 10. st. 2. toč. 11. Zakona o sudovima za mladež, prema III mlt. CC

izriče se

ODGOJNA MJERA POSEBNE OBVEZE
da se uključi u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman
u savjetovalištu za mlade.

Temeljem odredbe čl. 10. st. 5. Zakona o sudovima za mladež, izrečena posebna obveza III maloljetniku može trajati najdulje 1 (jednu) godinu.

14. SUDSKA PRAKSA

1) Iz odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske I KŽ-387/15 od 29. rujna 2015.:

„Presudom Županijskog suda u Splitu od 11. lipnja 2015., broj Kv-I-1/15 (Kov-20/14), mlađem punoljetniku I. M. je na temelju članka 29. stavak 2. Zakona o sudovima za mladež („Narodne novine“, broj 84/11, 143/12, 148/13 i 56/15, u daljnjem tekstu – ZSM) izrečena kazna maloljetničkog zatvora u trajanju 7 (sedam) mjeseci, za dva kaznena djela iz članka 230. stavak 2 u vezi stavka 1. Kaznenog zakona (Narodne novine broj 125/11 i 144/ 12 – u daljnjem tekstu KZ/11) za koja je bio proglašen krivim pravomoćnom presudom Županijskog suda u Splitu od 07. listopada 2014. broj Kov-20/14. Osnovano ističe mlađi punoljetnik da nisu bile ostvarene pretpostavke za održavanje rasprave jer on nije pristupio odnosno nije bila osigurana njegova prisutnost, što predstavlja povredu kaznenog postupka iz članka 468. stavak 1. točka 3. ZKP/08. Na mlađeg punoljetnika I. M. su prilikom utvrđivanja odgovornosti i izricanja kaznene sankcije primijenjene odredbe Zakona o sudovima za mladež pa je i u postupku za naknadno izricanje maloljetničkog zatvora trebalo primijeniti odredbe istog zakona, koji je ujedno i *lex specialis* u odnosu na ZKP/08. Člankom 107. stavak 1. ZSM-a određeno je da se prema mlađem punoljetniku koji u vrijeme suđenja nije navršio dvadeset i tri godine života (što je ovdje slučaj) odgovarajuće primjenjuje između ostalih i odredba članka 93. tog zakona, koja upravo propisuje postupak naknadnog izricanja kazne maloljetničkog zatvora. Tako je određeno da na prijedlog državnog odvjetnika mlađem punoljetniku, kojem je pridržano izricanje kazne maloljetničkog zatvora, može naknadno biti izrečena kazna o čemu će sud odlučiti na raspravi na kojoj će raspravljanje ograničiti na pitanje odmjeravanja kazne i razloga za njezino naknadno izricanje, odnosno neizricanje. Iste okolnosti će zatim sud obrazložiti u presudi. Protivno navedenoj odredbi prvostupanjski sud nije niti zakazao raspravu već je potpuno pogrešno primijenio odredbe ZKP/08 o opozivu uvjetne osude iz glave XXIX i na temelju članka 564. stavak 3. proveo „kontrolno ročište“ u odsutnosti mlađeg punoljetnika, čime je počinio povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 1 točka 3. ZKP/08. S obzirom na činjenicu da ZSM uređuje postupak naknadnog izricanja kazne maloljetničkog zatvora u ovom predmetu nije bilo mjesta primjeni odredaba glave XXIX ZKP-a – Postupak za opoziv uvjetne osude. U ponovljenom postupku prvostupanjski sud će postupak za naknadno izricanje kazne maloljetničkog zatvora provesti u skladu s odredbama ZSM-a, kako je naprijed istaknuto te će tijekom rasprave provesti dokaze koji se odnose na okolnosti odlučne za odmjeravanje kazne i utvrđivanje razloga za njezino naknadno izricanje ili neizricanje. Nakon svestrane analize i ocjene tih dokaza a posebno očitovanja mlađeg punoljetnika, kako svakog za sebe tako i u njihovom međusobnom odnosu, prvostupanjski sud će potpuno i pravilno utvrditi odlučne činjenice te će na njih pravilno primijeniti zakon te donijeti novu i na zakonu utemeljenu odluku, koju će valjano obrazložiti. Pri tom treba naglasiti da se odredbe ZKP/08 u postupku za naknadno izricanje kazne maloljetničkog zatvora podredno primjenjuju, a posebno treba cijeliti činjenicu da se radi o novoj fazi postupka u kojoj mlađeg punoljetnika treba upozoriti na svrhu i cilj tog postupka i omogućiti mu da se očituje o odlučnim činjenicama odnosno da o njima raspravlja. Prvostupanjski sud će na ukazano obratiti pažnju te će na primjereni način primijeniti odredbe ZKP/08 (primjerice članak 404. stavak 3.).“

2) Iz odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske Kžm-24/2017 od 31. kolovoza 2017.:

„Prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Osijeku opt. K.B. proglašen je krivim zbog kaznenog djela iz čl. 230. st. 2. KZ/11 (toč. a) izreke). Istom je presudom (pod toč. b) izreke) prvostupanjski sud odlučio optuženiku naknadno izreći maloljetnički zatvor („neće biti pridržana kazna“) za kazneno djelo iz čl. 230. st. 1. KZ/11, zbog kojeg je bio proglašen krivim te mu je bio izrečen pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora s vremenom provjeravanja od tri godine presudom Općinskog suda u Osijeku broj Km-37/2015 od 16. prosinca 2015., koja je postala pravomoćna 27. travnja 2016. Primjenom čl. 26. st. 1. u vezi s čl. 25. i čl. 107. st. 1. ZSM/11 opt. K.B je „za kaznena djela pod točkama a) i b)“ izrečena „jedinstvena kazna maloljetničkog zatvora u trajanju od 2 (dvije) godine“. U ovu je kaznu posebnim pravomoćnim rješenjem predsjednika vijeća od 5. svibnja 2017. optuženiku uračunato vrijeme koje provodi u istražnom zatvoru od 20. prosinca 2016. nadalje. Državni odvjetnik se žali zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč.11. ZKP/08 prigovorom da je „izreka presude nerazumljiva uslijed čega (da) su i razlozi presude potpuno nejasni“. Zamjera da iz izreke presude nije jasno koja to kazna neće biti pridržana“, da je sud „morao donijeti odluku o naknadnom izricanju kazne maloljetničkog zatvora te na temelju čl. 29. st. 1. ZSM kaznu i izreći i u presudi za to iznijeti razloge“ pa „imajući u vidu tako izrečenu kaznu te kazneno djelo za koje ga je (optuženika) sada oglasio krivim...tek tada ... izreći jedinstvenu kaznu maloljetničkog zatvora. Protivno navodima državnog odvjetnika u pobijanoj presudi nije ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08 zbog koje se presuda ne bi mogla ispitati. Iz izreke presude jasno proizlazi da je optuženik proglašen krivim zbog kaznenog djela razbojništva iz čl. 230. st. 2. KZ/11 koje je počinio kao mlađi punoljetnik uz utvrđenje suda prvog stupnja da mu je pravomoćnom presudom izrečen pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora sa vremenom provjeravanja od tri godine. Koristeći se izričajem da „kazna...neće biti pridržana“ te da je optuženiku pozivom na odredbe čl. 26. st. 1. u vezi s čl. 25. ZSM/11 „za kaznena djela pod točkama a) i b)“ izrečena „jedinstvena kazna maloljetničkog zatvora“, neovisno o pozivu na odredbu čl. 107. ZSM/11 koja je procesne naravi, jasno je da se radi o naknadnom izricanju maloljetničkog zatvora u smislu čl. 29. st. 1. i 3. ZSM/11 te da je na optuženika u cijelosti primijenjeno maloljetničko (čl. 105. ZSM/11), a ne opće (čl. 106. ZSM/11) kazneno pravo. Prema tome, iz činjeničnog je opisa predmetnog kaznenog djela i podataka o pravomoćnoj presudi kojom je optuženiku pridržano izricanje kazne maloljetničkog zatvora razvidno da je novo kazneno djelo zbog kojeg se vodi kazneni postupak počinjeno prije isteka vremena provjeravanja te da je prvostupanjski sud ocijenio potrebnim izreći kaznu i za prije počinjeno kazneno djelo o čemu je dao razloge u obrazloženju presude (str. 5 posljednji odlomak). Što se tiče žalbene postavke državnog odvjetnika kojom sugerira da je prvostupanjski sud propustio prethodno izreći kaznu maloljetničkog zatvora za ranije počinjeno kazneno djelo (iz pravomoćne presude općinskog suda) pa tek potom izreći jedinstvenu kaznu maloljetničkog zatvora valja reći da je isto protivno smislu normi koje uređuju odmjeravanje kazne maloljetničkog zatvora za djela u stjecaju, poglavito čl. 29. st. 3. ZSM/11. Naime, odredbom čl. 29. ZSM/11 predviđene su materijalno pravne pretpostavke za naknadno izricanje maloljetničkog zatvora, dok je čl. 93. ZSM/11 postupovne naravi. U čl. 29. ZSM/11 propisano je da do naknadnog izricanja maloljetničkog zatvora može doći u dva slučaja, prema st. 1. u postupku za novo kazneno djelo ako je ono počinjeno za

vrijeme provjeravanja, a prema st. 2. ako maloljetnik (mlađi punoljetnik - čl. 105. st. 4. ZSM/11) ustrajno ne provodi odgojne mjere ili sigurnosnu mjeru izrečenu uz pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora. Nastavno je u st. 3. iste norme određeno da „pri izricanju jedinstvene kazne“ treba primijeniti čl. 26. ZSM/11. To znači da uvijek kada se radi o djelima u stjecaju pa tako i u slučaju naknadnog izricanja kazne maloljetničkog zatvora „jedinstvena kazna maloljetničkog zatvora“ je jedna kazna za sva djela bez prethodnog utvrđivanja kazne za svako pojedino djelo, na što upućuje i st. 4. čl. 29. ZSM/11. Drugim riječima, kada je u čl. 29. st. 1. ZSM/11 propisano da će sud „izreći kaznu za prije počinjeno kazneno djelo“ to (imajući na umu i st. 3. čl. 29. ZSM/11) istovremeno ne znači da će za to kazneno djelo (ili moguće i više njih) posebno utvrditi kaznu maloljetničkog zatvora već znači da sud ocijenjuje kako je za prije počinjeno djelo (ili više njih) potrebno primijeniti kaznu lišenja slobode dok će visina kazne biti odmjerena jedinstveno, kao jedna kazna maloljetničkog zatvora za sva djela, ono/a iz pravomoćne presude i za djelo/a za koja se vodi postupak, sukladno odredbi koja regulira izricanje kazne maloljetničkog zatvora za djela u stjecaju. Jednako će sud postupiti i kod naknadnog izricanja kazne maloljetničkog zatvora zbog neizvršavanja odgojne ili sigurnosne mjere iz čl. 29. st. 2. ZSM/11, kada je maloljetnik pravomoćnom presudom bio proglašen krivim za stjecaj kaznenih djela. Iz navedenih razloga nije osnovana žalba državnog odvjetnika zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, a ni ovaj sud pri ispitivanju pobijane presude nije našao da su počinjene povrede zakona na koje kao sud drugog stupnja pazi po službenoj dužnosti prema čl. 476. st. 1. ZKP/08.

3) Iz odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske Kžm-29/2017 od 21. rujna 2017.:

„Prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Slavanskom Brodu os. S. G. je „za kazneno djelo protiv imovine, razbojništvo, opisano i kažnjivo po čl. 230. st. 2. u vezi st. 1. KZ/11 za koje je proglašen krivim pravomoćnom presudom ovoga suda Km-1/2015-7 od 3. srpnja 2015. i kojom mu je uz primjenu čl. 28. Zakona o sudovima za mladež (NN 84/11, 143/12, 148/13 i 56/15, u daljnjem tekstu: ZSM) izrečen pridržaj izricanja maloljetničkog zatvora tako da mu naknadno može biti izrečen maloljetnički zatvor ako u roku od 3 godine počini novo kazneno djelo, a temeljem čl. 11. i čl. 10. st. 2. toč. 11. ZSM izrečena mu odgojna mjera pojačane brige i nadzora uz posebnu obvezu uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u Savjetovalištu za mlade“, na temelju čl. 29. st. 2. u vezi s čl. 25. Zakona o sudovima za mladež ("Narodne novine" broj 84/11, 143/12, 148/13, 56/15; dalje u tekstu: ZSM/11) izrečena kazna maloljetničkog zatvora u trajanju šest mjeseci, u koju kaznu se uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 18. ožujka 2015. do 20. ožujka 2015. Žalba je bespredmetna jer je ovaj drugostupanjski sud pri ispitivanju pobijane presude sukladno čl. 476. st. 1. toč. 1. ZKP/08 našao da je ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 1. ZKP/08 koja iziskuje ukidanje presude. Nije sporno da se radi o osuđeniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenih djela bio mlađi punoljetnik i da još nije navršio dvadeset tri godine života (rođ. 19. studenog 1996.) kada prestaje nadležnost suda za mladež (čl. 110. u vezi s čl. 36. ZSM/11). Iz podataka u spisu i uvoda pobijane presude proizlazi da je prvostupanjski sud odlučio o naknadnom izricanju maloljetničkog zatvora os. S. G. sukladno čl. 29. st. 2. ZSM/11, dakle zbog ustrajnog suprotstavljanja provođenju izrečene odgojne

mjere. Prema čl. 107. st. 1. u vezi s čl. 93. st. 2. ZSM/11 o prijedlogu državnog odvjetnika za naknadno izricanje maloljetničkog zatvora iz navedenog razloga odlučuje sud koji je u prvom stupnju izrekao pridržaj izricanja kazne maloljetničkog zatvora (ovdje je to Županijski sud u Slavonskom Brodu) time da će se rasprava i presuda ograničiti na pitanje odmjeravanja kazne i razloga za njezino naknadno izricanje, odnosno neizricanje. Premda je u uvodu pobijane presude naznačeno da je prvostupanjski sud presudio „nakon održane sjednice vijeća“ iz obrazloženja presude i stanja spisa jasno proizlazi da je sud prvog stupnja, sukladno spomenutoj procesnoj normi, proveo raspravu kako bi u kontradiktornom postupku, uz izvođenje dokaza utvrdio odlučne činjenice o kojima ovisi zaključak jesu li ispunjeni uvjeti za naknadno izricanje maloljetničkog zatvora te mjera kazne maloljetničkog zatvora. Međutim, iako je za postupak naknadnog izricanja maloljetničkog zatvora izrijekom propisano da se ima provesti rasprava, dakle nedvojbeno se radi o suđenju, prvostupanjski sud je sudio u vijeću za mladež sastavljenom od tri suca Županijskog suda u Slavonskom Brodu, umjesto u „raspravnom“ vijeću za mladež u kojem uz suca za mladež sudjeluju suci porotnici za mladež (čl. 110. i čl. 111. st. 1. i 4. ZSM/11). Smisao takvog ustroja prvostupanjskog raspravnog vijeća za mladež je da u prvostupanjskom suđenju, meritornom odlučivanju o kaznenoj odgovornosti i odgovarajućoj sankciji, uz suca za mladež sudjeluju i osobe izvanpravne struke koje posjeduju specifična znanja i iskustvo u stručnom odgojnom radu sa mladim osobama. Slijedom navedenog, kako je prvostupanjsko suđenje provedeno bez sudjelovanja sudaca porotnika za mladež te je ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 1. ZKP/08, na temelju čl. 483. st. 1. ZKP/08, odlučeno je kao u izreci ovog rješenja.

4) Iz odluke Županijskog suda u Zagrebu broj Kžm-4/17 od 1. ožujka 2017.

„U pravu je žalitelj državni odvjetnik da je neosnovano odbačena točka 1. prijedloga za izricanjem odgojne mjere prema mlč K. Š. jer da državni odvjetnik nije postupio u roku iz članka 81. stavak 1. i 3. ZSM/11. Naime, članak 81. stavak 1. ZSM/11 navodi da za kaznena djela za koja se ne provodi pripremni postupak odluku o kaznenoj prijavi državni odvjetnik je dužan donijeti u roku od 6 mjeseci od upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava osim u slučaju primjene uvjetovanog oportuniteta. U ovom konkretnom slučaju bio je primijenjen uvjetovani oportunitet koji nije završio uspješno te je to bio razlog što je državni odvjetnik nastavio gonjenje i stavio prijedlog sudu za izricanjem odgojnih mjera i za to kazneno djelo. Stoga kako se radi o iznimci da će u roku od 6 mjeseci od upisa kaznenih prijava u upis kaznenih prijava provesti postupak i podnijeti prijedlog ta iznimka ne govori o tome u kojem roku treba to učiniti jer uvjetovani oportunitet će se izreći temeljem članka 72. ZSM/11 kada maloljetnik iskaže spremnost da će nešto učiniti po nalogu državnog odvjetnika, a prihvatio je odgovornost za počinjeno djelo te mu je bilo naloženo da se uključi u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovaništu za mlade u trajanju do 6 mjeseci, a temeljem članka 72. stavak 1. točka f ZSM/11 u smislu članka 10. stavak 2. točka 11. ZSM/11. Stoga je arbitrarno tumačenje prvostupanjskog suda članka 81. stavka 1. i stavka 3. ZSM/11 da je državni odvjetnik propustio rok za podnošenje prijedloga sudu jer mu je isteklo vrijeme od 6 mjeseci, iako nije uzeo u obzir da postoji isključenje u slučaju primjene članka 72. ovog zakona. Prvostupanjski sud je sasvim neprimjereno ispitivao rok za podnošenje prijedloga na način da mu je prekidao taj rok trajanja sa eventualnim vremenom kojeg je kao sud cijenio da je bilo vrijeme za koje je trebalo trajati posebna obveza iz članka 72. stavak 1. točka f.

ZSM/11, a što se konkretno nije moglo niti utvrditi, točan početak niti završetak nesuradnje maloljetnika kod izvršenja psihosocijalnog tretmana u savjetovalištu za mlade.“

LITERATURA

1. Zakon o sudovima za mladež, "Narodne novine", broj 84/11, 143/12, 148/13 i 56/15
2. Zakon o kaznenom postupku, "Narodne novine", broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14 i 70/17
3. Kazneni zakon, "Narodne novine", broj 125/15, 144/12, 56/15, 61/15 i 101/17
4. Turković, Novoselec, Grozdanić, Kurtović-Mišić, Derenčinović, Bojanić, Munivrana Vajda, Mrčela, Nola, Roksandić Vidlička, Tripalo, Maršavelski: Komentar Kaznenog zakona i drugi izvori novoga hrvatskog kaznenog zakonodavstva, Narodne novine d.d., Zagreb travanj 2013,
5. Franjo Hirjan, Dr. sc. Mladen Singer: Komentar Zakona o sudovima za mladež i kaznenih djela na štetu djece i maloljetnika, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija, Zagreb, 1998.,
6. Prof.dr. sc. Mladen Singer: Kaznenopravna odgovornost i zaštita mladeži, Nakladni zavod Globus, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, 1998.,
7. Dr. sc. Ante Carić: Zakon o sudovima za mladež i odredbe o maloljetnicima u Zakonu o prekršajima s komentarskim bilješkama, poveznicama i sudskom praksom, Narodne novine d.d., Zagreb, lipanj 2004.,
8. Pravilnik o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima, "Narodne novine", 22/13
9. Odluke i praksa općinskih sudova i državnih odvjetništava, Vrhovnog suda Republike Hrvatske i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske